

Electors a un pas de l'atac de nervis

Occident traspua mal humor al descobrir que no podrà seguir en una espiral de millora infinita

ANTONIO FRANCO

EL PERIÓDICO DE CATALUNYA, 6 de novembre del 2010

Actualment la vida política és essencialment mediàtica. Els seus protagonistes l'exerceixen en funció de televisions, ràdios, diaris i suports digitals. Aquests mitjans s'han especialitzat majoritàriament a traslladar impressions generals i impactes concrets. A conseqüència d'això, en les campanyes electorals els líders estan més preocupats per agradar que per convèncer, venen bona imatge personal, prometen molt i precisen poc. Saben que l'èxit s'aconsegueix disgustant els menys votants possibles i diuen únicament el que la gent vol sentir mentre que amaguen el que pugui provocar rebuig.

Les regles de joc d'aquesta situació presidida pel món de la comunicació també determinen una altra evidència: quan les coses van malament no cal que les crítiques als responsables siguin raonades. Funciona perfectament la simple desqualificació. Tot i això, la primera part de l'espectacle polític consisteix a veure guanyar un candidat que utilitza la màxima superficialitat possible, i la segona, a assistir al càstig dels antics vencedors un cop han decebut.

Obama acaba d'experimentar a la seva pròpia pell aquesta dinàmica. Amb la seva oratòria brillant va crear massa expectatives, després ha fet una feina mediocre i finalment queda lligat de mans pels seus adversaris. Però Obama no només ha perdut pels seus errors; el circ electoral ha girat el dit polze cap avall perquè una gran part dels seus antics electors l'han deixat caure per roig, prepotent i musulmà, tres estigmes incerts

que la societat mediàtica ha aconseguit gravar amb foc en la memòria col·lectiva de molts nord-americans. Les desqualificacions genèriques funcionen tant com les mitificacions precipitades.

El conjunt del sistema funciona malament. El problema no són els errors d'Obama, ni les males arts del Partit Republicà, ni l'integrisme d'aquesta espècie de moviment nacional que es diu Tea Party. Tampoc és una qüestió dels Estats Units. El quid està en la superficialitat del model mediàtic que ens regeix i en les deficiències d'aquesta política quan l'envolta una societat insatisfeta i decebuda. Occident s'ha convertit en el món de la queixa i el mal humor des que ha descobert que no podrà continuar vivint en una espiral de millora infinita. Malcriats per un lent i sòlid procés d'aburgesament, acostumats a conviure tranquil·lament amb la misèria quan aquesta era aliena i en la mesura del que sigui possible llunyana, Europa i Amèrica del Nord cometem l'error de considerar que per a elles la prosperitat és un dret natural consolidat. Es neguen a acceptar la realitat i l'horitzó és particularment conflictiu per això.

El nostre error històric té un agreujant. S'ha imposat el criteri reduccionista que les coses que van malament són degudes a deficiències dels nostres governants i no a errors col·lectius i personals propis. Ens perdonem generosament i busquem boccs expiatoris quan tots som responsables del declivi. La laxitud de deixar que els poders econòmics s'imposessin als democràticament elegits és del conjunt dels ciutadans. La relaxació de la cultura de l'esforç, o la falta de coratge per rebel·lar-se davant la inadaptació dels vells esquemes educatius als profunds canvis que ha experimentat el món, no haurien pogut donar-se sense un passotisme generalitzat.

Abans d'aquest naufragi d'Obama ja havíem viscut l'encadenament de derrotes de pràcticament tots els líders dels països afectats per la crisi. Un darrere l'altre. I no hi ha cap raó per pensar que les futures cites electorals no hagin de continuar amb aquesta mateixa tendència. Perquè la societat de la queixa és així mateix una societat de ganes de venjança pel que ens passa, i està més preocupada per fer fora els que estan en els càrrecs que per analitzar la qualitat dels recanvis que poden venir. Ja veurem què passa amb la Gran Bretanya i David Cameron. I ja veurem què passa quan en altres latituds comencin a imitar una tisorada que s'aplica per vocació i no per pura i simple necessitat.

La superficialitat dels discursos predominants tampoc ajuda gens que els electors sàpiguen el que escullen. L'opinió pública desconeix les veritats i mentides que hi ha darrere del pols dialèctic entre la possibilitat d'encarar la crisi sanejant la podridura existent utilitzant polítiques d'austeritat o l'alternativa d'estimular econòmicament una possible revitalització. Paral·lelament, els candidats llancen hams sobre la conveniència d'apujar o abaixar impostos sense detallar el que això significa de cara al futur de la qualitat i l'extensió dels serveis públics de l'Estat del benestar. Perquè una altra de les característiques definitòries d'aquesta vida política essencialment mediàtica és que als ciutadans se'ls demana adhesió a cegues per efectuar un canvi, però no se'ls ensenyen amb precisió ni les mesures que comporta ni les conseqüències que tindrà per a la seva vida quotidiana. I els electors, a punt de l'atac de nervis per com van les coses, de moment castiguen, forcen els canvis, però desitgen que siguin canvis de rumb i no que simplement altres persones arribin per fer aproximadament el mateix que els seus antecessors.